

De secretaire

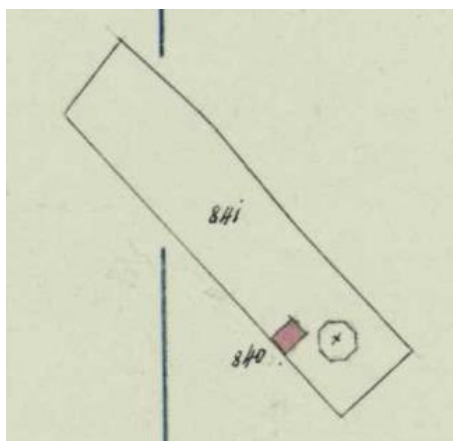
De aanleiding voor dit verhaal is de nadrukkelijke wens van Sije Tjeerds Fokkema (1890-1985) dat 'zijn' secretaire in de familie en dan in het bijzonder bij de jongste Tseard Fokkema (1975) dient te blijven. Sije z'n zoon Tjeerd Fokkema (1922-1984) en schoondochter Anna Faber (1926-2010) hebben plechtig beloofd om dit voor hun (schoon)vader te gaan regelen. Nadat Anna alleen was komen te staan, heeft ze in 2005 de wens van Sije op papier gezet. Dit papier, dat als een soort overeenkomst door Anna en haar kleinzoon Tseard Fokkema is ondertekend, is daarna bij de secretaire gebleven. Het familie-erfstuk heeft intussen zijn reis vervolgd en staat nu bij Durkje Fokkema, Mieddyk 39 in Menaam. Er blijkt een bijzondere geschiedenis aan de secretaire vast te zitten.

Uit de geschiedenis blijkt namelijk dat Tjeerd Annes Fokkema (1845-1904), de vader van Sije Fokkema, op woensdag 25 oktober 1871 de secretaire heeft gekocht in het boelgoed van het molenaarrechtspaar Rena Wieringa (1836) en Geert Duinkerck (1832) aan de Mieddyk 39 in Menaam. Rena en Geert zijn bankroet. Ze zijn zelf niet bij openbare verkoop van al hun bezittingen. Ze hebben geen vaste verblijfplaats meer, want ze zijn dan al met de boot onderweg naar Noord Amerika. Geert z'n vader, Jan Duinkerck uit Kollum handelt samen met notaris en de deurwaarder, de laatste zaken bij de korenmolen in Menaam af.

kabinet	Eucht Heimstra	vier en de sig	
secretaire	Tjeerd Fokkema	acht hier	vrij en reventig
staande klok	E. Stantinga	de hier	

Uit de akte van het boelgoed bij de korenmolen aan de Mieddyk 39 in Menaam in 1871 blijkt onder meer dat Tjeerd Fokkema de secretaire koopt voor 18,75.

Rena Wieringa (25) trouwde op 26 juli 1862 met Geert Duinkerck (30) uit Kollum. Dat gebeurde in Uithuizen, de plaats waar Rena winkelier was. Uit de akte van huwelijksvoorwaarden blijkt dat ze redelijk wat bezittingen heeft. Zo heeft ze behalve haar winkelinventaris- en voorraden ook de nodige contanten, een gouden oorijzer ter waarde van 240 gulden, een kabinet, een staande klok en een eikenhouten secretaire. Dit verhuist mee naar Menaam, waar ze met een recht van erfpacht van de plaatselijke Armvoogdij, op de Mieddyk 39 een korenmolen en een klein huisje laten bouwen.

Plattegrond van de molen en het huisje aan de Mieddyk 39, in 1864 gebouwd door Rena Wieringa en Geert Duinkerck.

Rena Wieringa neemt al haar bezittingen mee naar het huisje aan de Mieddyk. Die zullen daar zeven jaar lang blijven, totdat ze in 1871 onder de deurwaardershamer terecht komen en Tjeerd Annes Fokkema (26) de secretaire koopt. Het zal hem al gauw een paar weklonen hebben gekost. Tjeerd is landarbeider en woont thuis bij zijn ouders. Vader Anne Tjeerds Fokkema (1814-1889) en moeder Tjamkje Krijns Taekema (1815-1896) zijn gardenier. Ze wonen in die tijd op nummer 65 in Menaam.

Tjeerd trouwt in 1874 met zijn dorpsgenote Trijntje Pieters Ringsma (1848-1907). De secretaire is ongetwijfeld in hun woning op huisnummer 75 terecht gekomen. Hier worden ook zoon Anne (1876) en dochter Wytske (1879) geboren. In mei 1881 vertrekken Tjeerd en Trijntje met hun beide kinderen van huisnummer 110 in Menaam naar Noord Amerika. Vóór hun vertrek verkopen ze hun meubelen en 'huisgeraden'. In de advertentie waarin de verkoping wordt aangekondigd, worden wèl de linnenkast en andere meubels genoemd, maar niet de secretaire. Aangenomen mag worden dat die buiten de verkoop is gebleven.

Het emigratieavontuur van de Fokkema's zal geen succes zijn geweest, want in oktober van hetzelfde jaar dat ze naar Amerika zijn vertrokken, zijn ze weer terug in Menaam. Ze wonen eerst op huisnummer 8. In de jaren na de terugkeer worden zoon Pieter (1882), dochter Tjamkje (1885) en zoon Krijn (1887) geboren. Op 18 oktober 1890 is zoon Sije Tjeerds Fokkema de laatste in de rij. Enkele jaren na zijn geboorte komen Tjamkje (8) en Pieter (14) te overlijden. De familie woont in die tijd op Warnserbuorren nummer 243, vlakbij de bocht in de Menaldumervaart, tegenover de Mieddyk. Het is één van de drie kleine woninkjes die door de Armvoogdij Menaldum worden verhuurd.

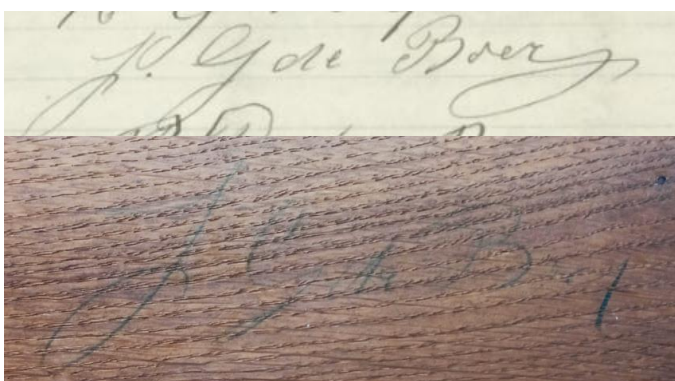

De armvoogdijwoninkjes op Warnserbuorren in 1917 (foto Documentatie Menaam).

In 1904 overlijdt Sije z'n vader Tjeerd op 58-jarige leeftijd. Het gezin blijft achter met moeder Trijntje en samen moeten ze het hoofd boven water zien te houden. Dat verandert in 1907, want dan overlijdt ook Trijntje. Ze wordt 59 jaar. Na haar overlijden trouwt Sije z'n zuster Wytske (27) met Jan Gerbens de Boer (31) uit Menaam. De oudste broer Anne Fokkema (31) trouwt in ditzelfde jaar met zijn dorpsgenote Jantje Giesing (20).

Na de dood van moeder Trijntje ontfermt de pas getrouwde Wytske zich over haar jongste broertje Sije (17). Samen met Sije verhuist ook de secretaire naar Wytske en Jan de Boer aan de Camstrastrjitte nummer 6. Jan de Boer is aardappelkoopman en gardenier en zal de secretaire waarschijnlijk voor zijn bedrijfsadministratie hebben gebruikt, want aan de onderkant van één van de vier kleine laadjes heeft hij met potlood zijn handtekening gezet.

Handtekening van Jan Gerbens de Boer uit een koopakte en op de onderkant van een laadje in de secretaire.

Jan de Boer en Wytske kopen in 1911 de boerderij aan de Mieddyk 34 en verlaten hun woning aan de Camstrastrjitte 6. De bij hen inwonende Sije heeft dan inmiddels de militaire dienstplicht achter de rug en heeft een nieuw kosthuis gevonden. Dat is bij Jochem Annes Kuipers (1849-1929) en Tjitske Ates Visser (1851-1925). Die huren vanaf 1910 één van de drie

armvoogdijwoninkjes op de Warnserbuorren, pal naast het eerdere onderkomen van Sije z'n ouders.

De kans is groot dat Sije al in 1911 de familie-secretaire van Wytske heeft meegekregen om daarin bij Jochem en Tjitske zijn privéspullen op te bergen. In de tien jaar dat Sije hier woont, werkt hij bij boeren in de omgeving. Verder is hij gedurende de eerste wereldoorlog korte tijd als soldaat gemobiliseerd in Noord Brabant.

In mei 1921 vertrekt Sije, samen met zijn bruid Martha Lena de Vries (1893-1991) en de secretaire, naar een huis in buurdorp Marsum. In mei 1928 verhuizen ze naar een arbeidershuisje op de 'Hynstesturten' bij Schalsum. Daarna kopen ze in 1932 de woning aan de Hoofdweg 25 in Zweins, waar de secretaire een vast plekje krijgt in hun kleine keuken. Hier zal hij bijna veertig jaar blijven staan.

Sije en Leentje op de 'reinwetttersbak' naast hun keuken aan de Hoofdweg 25 in Zweins.

Als Sije en Leentje in 1972 Zweins verlaten, zijn ze van mening dat de Fokkema-secretaire goed op zijn plek is bij hun zoon Tjeerd Fokkema en schoondochter Anna Faber. Dat is in hetzelfde dorp, op Kingmatille 6. Tjeerd werkt in die tijd voor het Voedsel In- en Verkoopbureau en heeft daarvan een flinke hoeveelheid administratie. Al die spullen passen lange tijd mooi achter de klep en in de laden van de secretaire.

Na het overlijden van Tjeerd Fokkema, verhuist Anna in 1985 vanaf Kingmatille naar het huisje aan het Skilpaad 3 in Menaam. De secretaire gaat mee en is na ruim zestig jaar dus weer terug in het 'oude' dorp. Maar niet voor lang, omdat Anna besluit om in 2005 gevolg te geven aan de nadrukkelijke wens van haar schoonvader dat de secretaire, hoe dan ook, in de Fokkema-familie dient te blijven en nooit mag worden verkocht. Daarom is hij na twintig jaar naar Tseard Fokkema op Kingmatille 1a in Zweins verhuisd.

In 2023 is er op Kingmatille 1a het nodige verbouwd en is de secretaire overtollig geworden. Om hem in de familie te laten blijven en vanwege de bijzondere geschiedenis die eraan vast zit, heeft Durkje Fokkema aan de Mieddyk 39 in Menaam een mooi plekje voor de secretaire gevonden.

Intussen is de secretaire nu dus weer terug op de plek waar dit verhaal in 1864 begon. En na meer dan anderhalve eeuw nog steeds in een goede staat.

De secretaire is gemaakt in de zogenaamde biedermeier-stijl. In deze betrekkelijk eenvoudige stijl zijn veel meubelstukken gemaakt die voor het merendeel stammen uit het midden van de 19^e eeuw. Die periode sluit aan bij de jaren waarin Rena Wieringa haar winkel in Uithuizen had. De kans is groot dat een plaatselijke timmerman of meubelmaker, zo rond 1850, de secretaire heeft gemaakt.

werkdocument november 2023
Jurjen Kingma Menaam
jurjen.durkje@kpnplanet.nl
06 23989583